

Lansingerland bewust, vitaal en in balans

Werkprogramma Vitaliteit Lansingerland 2024-2027

Het werkprogramma Vitaliteit in één oogopslag	3
---	---

Inhoud

Een werkprogramma Vitaliteit	4
Thema's	7
Het financiële plaatje	16
Monitoren en evalueren	18

Bijlagenboekje

Trends, kansen en uitdagingen	22
Begrippenlijst	24
Het creatieproces in beeld.....	25
Relatie tot andere programma's	26

Het werkprogramma Vitaliteit in één oogopslag

Inhoud van de overzichtsplaat:

Waarom een werkprogramma Vitaliteit?

- Een gezonde gemeente is een gemeente waar inwoners gezond kunnen leven en gelukkig zijn. Waar aandacht is voor een goede vitaliteit van onze inwoners.
- We constateren dat we sommige gebieden (o.a. overgewicht, mentale gezondheid, en bewegen) extra dienen te investeren om onze inwoners vitaal te houden.
- We maken met het werkprogramma Vitaliteit keuzes voor thema's waar we in de periode 2024-2027 extra op in zetten. Zodat we gericht en samen met alle partners werken aan de vitaliteit van onze inwoners die hierbij wat extra hulp kunnen gebruiken. Of te zorgen dat onze inwoners die vitaal zijn ook vitaal blijven.

Wat is onze ambitie?

We zetten in op een gezonde generatie 2040, zowel fysiek als mentaal.

De acht thema's met daarbij de doelen per thema.

Een werkprogramma Vitaliteit

Inleiding

Een gezonde gemeente is een gemeente waar inwoners gezond kunnen leven. Denk aan een leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, waar gezonde sportkantine en rookvrije zones zijn. Maar zeker zo belangrijk is de mentale gezondheid van onze inwoners. Denk hierbij aan het hebben van een gezonde balans tussen online en offline zijn en het voorkomen van eenzaamheid. Beide aspecten komen samen in het begrip **vitaliteit**. Hierbij staat centraal hoe mensen emotioneel, fysiek en mentaal in het leven staan.

In Lansingerland is het, in vergelijking met de regio, over het algemeen goed gesteld met de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners. Toch zijn er ook genoeg zorgen. De mentale gezondheid van onze jongeren staat onder druk. Het gebruik van verslavende middelen onder de jeugd heeft veel aandacht, zoals vapes en het gebruik van softdrugs en alcohol. Ook zien we het percentage kinderen en jongeren met overgewicht gestaag toenemen. Hieruit blijkt dat er in onze gemeente voldoende uitdagingen zijn op het gebied van gezondheid en vitaliteit. De gemeente Lansingerland groeit de komende jaren nog flink door en mede hierdoor krijgen we steeds meer te maken met grootstedelijke uitdagingen. Dit maakt dat we (pro)actief in moeten zetten op de gezondheid én vitaliteit van onze inwoners. De gemeente is hierbij een belangrijke schakel, echter kunnen wij dit niet alleen. Wij werken hiervoor samen met de vele partners die actief zijn in de gemeente.

Onze welzijnspartners, sportverenigingen en zorgverleners zetten, direct en indirect, in op de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners. Het werkprogramma Vitaliteit biedt de kans om een aantal belangrijke pijlers uit te lichten. Pijlers waar we in de toekomst het verschil mee maken. We maken keuzes op thema's waar we in de periode 2024-2027 extra op in zetten. Zodat we gericht en samen met alle partners werken aan de vitaliteit van onze inwoners die hierbij wat extra hulp kunnen gebruiken. Of door ervoor te zorgen dat onze inwoners die vitaal zijn ook vitaal blijven. Werken aan deze ambitie vraagt om een lange adem. In de periode 2024-2027 zetten we mooie eerste stappen.

Noodzaak van een werkprogramma Vitaliteit

Het werkprogramma Vitaliteit vormt het kader voor onze inzet en samenwerking in de periode 2024-2027. Het geeft invulling aan de acht thema's waar we ons de komende jaren extra op focussen om onze inwoners vitaal en in balans te krijgen en/of er zorg voor dragen dat zij deze vitaliteit en balans behouden.

Het werkprogramma Vitaliteit bouwt voort op de Samenlevingsvisie van Lansingerland en concentreert zich met name op aspecten van het thema gezondheid: *stimuleren van een gezonde leefstijl van onze inwoners, bijdragen aan mentale veerkracht en stimuleren van netwerkkracht*. Het begrip 'gezondheid' zoals dit in de Samenlevingsvisie tot uiting komt sluit aan bij wat wij in dit werkprogramma omschrijven als 'vitaliteit'.

Ambitie

Met het werkprogramma Vitaliteit zetten we in op het versterken van de vitaliteit van onze inwoners die hier een extra duwtje in de rug bij kunnen gebruiken. En op inwoners die vitaal zijn, maar ondersteuning kunnen gebruiken om vitaal te blijven. Bewustwording staat hierbij centraal. Over wat vitaliteit is, wat een gezonde leefstijl inhoudt en wat deze leefstijl voor onze inwoners betekent. We gebruiken hierbij zoveel mogelijk

wetenschappelijk bewezen interventies. We gaan, als het nodig is, ook buiten de gebaande paden door gewoon te beginnen. Zeker op het gebied van bewegen. Want elke extra beweging telt. En door te doen, leer je.

Onze ambitie voor het werkprogramma Vitaliteit is helder: *we zetten in op een gezonde generatie 2040, zowel fysiek als mentaal*. Lansingerland heeft de ambitie om een gemeente te zijn waar de jeugd gezond, kansrijk en veilig opgroeit tot vitale personen. Waar volwassenen met voldoende veerkracht, netwerkkracht en met goede vitaliteit wonen, leren en werken. Waar ouderen fit en gezond hun pensioen in gaan, en nog veel gezonde levensjaren hebben. En waar je in elke levensfase terug kunt vallen op een sterke sociale basis.

Kansrijke allianties

Als gemeente werken we volop aan het bereiken van onze ambitie. We zijn ons er hierbij van bewust dat wij dit niet alleen kunnen. Hiervoor werken we samen met de vele partners uit het preventieve veld. Daar zit de expertise en ervaring die we als gemeente nodig hebben om te werken aan onze gezamenlijke ambitie en doelen. We smeden kansrijke allianties zodat we, en onze partners onderling, elkaar aanvullen en versterken. Door samen te werken komen we verder dan alleen.

Uitgangspunten

Er zijn drie uitgangspunten waar we vanuit het werkprogramma Vitaliteit aan werken.

1. We benaderen vitaliteit en gezondheid breed en positief

Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid. Het is *“het vermogen om je aan te passen en zelf te beslissen hoe om te gaan met de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven.”* Gezondheid wordt hierbij niet gezien als doel of als eindpunt. Positieve gezondheid stelt veerkracht en het hebben van eigen regie centraal, waardoor er altijd ontwikkeling mogelijk blijft. Het is daarmee een concrete uitwerking van het begrip vitaliteit (letterlijk: levenskracht), dat handvatten geeft om met vitaal worden en blijven aan de slag te gaan.

2. We leggen de focus op jongeren en ouderen

Lansingerland kent een relatief grote populatie jongeren (t/m 23 jaar) en ouderen (65+). Verwacht wordt dat bij deze twee groepen de grootste winst te behalen valt op de thema's van het werkprogramma Vitaliteit. We investeren ongelijk om gelijke kansen op gezondheid voor al onze inwoners te bevorderen. De inwoners die niet in deze categorie vallen, zijn wel betrokken bij en profiteren wel van de acties die op de focusgroepen ingezet worden. Zo kunnen we bijvoorbeeld de leefomgeving van jongeren niet duurzaam gezonder maken als de ouders hier niet in bijdragen.

3. We kijken met een integrale blik naar preventie, gezondheid en leefstijl en maken waar mogelijk verbindingen

Samen staan we sterker dan alleen. Door slim samen te werken bereiken we meer. Binnen de gemeentelijke organisatie zelf, maar ook met onze maatschappelijke partners. Met het werkprogramma Vitaliteit creëren we een gemeenschappelijke basis, zodat we zorgen dat we aan dezelfde ambitie werken.

De rol van de gemeente

Als gemeente zijn wij de trekker van het werkprogramma Vitaliteit. Om dit goed te kunnen doen, kiezen we bewust voor onze rol. Als gemeente:

- Maken we keuzes waar we op inzetten om vitale inwoners te houden/krijgen. We kijken waar we het meeste impact kunnen maken met het budget wat beschikbaar is;
- Faciliteren wij onze partners om uitvoering te geven aan het werkprogramma;
- Verbinden we tussen onze samenwerkingspartners;
- Zetten we in op het creëren van bewustwording;
- Grijpen we waar nodig in of brengen we een beweging op gang waar dit gewenst is;
- Stimuleren we de gezonde keuze.

We laten onze inwoners zo veel mogelijk de eigen regie voeren. We informeren, verlagen drempels en stimuleren/creëren een leefomgeving waarin het maken van gezonde keuzes en het hebben of behouden van een positieve en gezonde leefstijl makkelijker worden. Het is aan de inwoners zelf of ze hier iets mee doen (gezonde keuzes)/aan doen (positieve en gezonde leefstijl). Daarnaast geven we als gemeente het goede voorbeeld en laten we het aan onze professionals om informatie aan te leveren op het gebied van vitaliteit en al haar facetten.

Thema's

Voor de komende jaren hebben we acht thema's benoemd waar de focus op ligt. De keuze voor deze thema's is ontstaan na een uitgebreide analyse van de trends en ontwikkelingen die in de samenleving plaatsvinden. Deze worden uitgebreid omschreven in de bijlage 'Trends, kansen en uitdagingen'. Ook hebben we uitgebreid met de betrokken wethouder, raadsleden en onze collega beleidsadviseurs van het sociaal domein gesproken. De input uit deze gesprekken hebben wij vervolgens voorgelegd aan onze samenwerkingspartners tijdens de eerste werksessie in oktober 2023. Gezamenlijk zijn we gekomen tot de acht thema's die in dit hoofdstuk aan bod komen.

Per thema beschrijven we een analyse van het vraagstuk, de keuze voor de doelgroep, de ambitie voor dit thema en de daarbij behorende doelen. Ook lichten we onze aanpak op hoofdlijnen toe. De prestatie- en effectindicatoren per thema komen aan bod in het hoofdstuk 'Monitoren en evalueren'.

(1) Mentaal in balans

Waarom dit thema?

Mentale gezondheid en weerbaarheid zijn belangrijke voorwaarden om gezond te leven en gezond op te groeien. Mensen met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting ten opzichte van mensen met een slechte mentale gezondheid. Dit komt onder meer omdat mensen met een goede mentale gezondheid sneller herstellen van lichamelijke ziekten. Daarmee ontstaat een intrinsieke, maatschappelijke en economische waarde om in te zetten op mentale gezondheidsbevordering. Binnen dit thema richten we op onze jonge inwoners (t/m 23 jaar). Hoe vroeger we beginnen, hoe groter de kans dat factoren die bijdragen aan een goede mentale gezondheid een gewoonte worden.

Ambitie: we zetten in op een beweging voor een mentaal gezond Lansingerland.

Doelen:

- ✓ Inwoners zijn zich bewust van het belang van mentaal gezond zijn en mentaal gezond blijven.
- ✓ Jongeren hebben voldoende handvatten om zelf met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan.
- ✓ Jongeren maken, indien nodig, gebruik maken van laagdrempelige ondersteuning om mentaal gezond te zijn en te blijven.

Facts and figures

In Lansingerland geeft 33% van de jongeren aan niet lekker in hun vel te zitten (2023). Meisjes zitten vaker niet lekker in hun vel dan jongens en ervaren ook meer en vaker stress dan jongens. Jongeren die veel stress ervaren hebben een verhoogd risico op angst- en stemmingsstoornissen. De helft van de jongeren geeft aan zich (zeer) vaak gestrest te voelen door één of meerdere factoren (2023).

Acties

Wat loopt er al?

- Project Digitaal in Balans (*JICTT MediaWijs*)
- Online workshops, trainingen en podcasts (*Jongerenwerk*)
- Maatjesprojecten (*VTV, Humanitas, Jong Perspectief*)
- Vriendengroepen voor mensen met een LVB (*VTV*)
- Individuele en systematische begeleiding (*Jeugdcoach op School*)
- Join Us (*Jongerenwerk*)
- Comet 12+, Happylessen, E-Health (*Avant Sanare*)
- Consultatiegesprekken (*Youz/Antes*)
- Voorlichtingen Digitaal in Balans (*Youz/Antes*)
- Digitale geletterdheid - Mediaopvoeding (*Bibliotheek*)

Wat gaan we nog doen?

- Project Digitaal in Balans implementeren op scholen (*JICTT MediaWijs*)
- Talentontwikkeling; trainingen, workshops, 1 op 1 (*Jongerenwerk*)
- Communicatiecampagne 'het belang van mentale gezondheid' (*Gemeente*)
- Dag voor professionals gericht op betere signalering (*Gemeente*)
- Ontwikkelen van suicidebeleid (*Gemeente*)

(2) Gezond in je vel

Waarom dit thema?

Een maatschappij die zo gezond is dat welvaartsziekten als overgewicht en obesitas geen kans meer maken; wie wil dat nou niet? De focus ligt echter nog te veel op het genezen van ziekten of het geven van zorg. Dit terwijl we toe zouden moeten werken naar een maatschappij waarin het uitgangspunt 'gezond leven' is. Om dit te bereiken is het van groot belang de fysieke en sociale omgeving waarin we opgroeien en leven gezonder te maken. Binnen dit thema richten we ons met name op onze jonge inwoners (t/m 23 jaar). In de eerste jaren van het leven wordt de basis gelegd voor een gezonde leefstijl, waardoor we verwachten hier de grootste impact te maken.

Ambitie: er is meer bewustzijn onder jeugd, ouders, horeca, scholen en verenigingen over het belang van een gezonde leefstijl op jonge leeftijd.

Doelen:

- ✓ Er is een gezondere fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- ✓ Er is een gezondere sociale digitale omgeving voor jongeren.
- ✓ Jongeren hebben een gezondere leefstijl.

Facts en figures

8% van alle kinderen in Lansingerland uit groep 2 overgewicht (2022) en loopt dit op naar 11% bij 9 en 10-jarigen en 15% bij 12 en 13-jarigen (2019). Van alle 18plussers heeft 49% overgewicht (t.o.v. 55% regionaal). Waar van alle 2 en 3-jarigen nog 93% buiten speelt en 1 keer per week aan peutergym deelneemt, zakt dit percentage kinderen dat buiten speelt bij 4 t/m 11-jarigen naar 57% en is 76% lid van een sportvereniging. Van alle 13 t/m 16-jarigen voldoet 18% aan de beweegrichtlijn (2022), van de 18 t/m 64-jarigen voldoet 51% hieraan en van de 65-plussers 47%.

Acties

Wat loopt er al?

- JOGG Lansingerland (*Lansingerland Beweegt*)
- Aandacht voor gezonde leefstijl in gesprekken (*Jeugdcoach op School*)
- Opvoedondersteuning (*Avant Sanare*)
- Maatjestrjecten (*VTV, Humanitas, Jong Perspectief*)
- Inzet Mediaccoach op scholen (*JICTT MediaWijs*)
- Preventieactiviteiten middelengebruik (*Youz/Antes*)
- Leefstijlkaart (*2Diabeat*)

Wat gaan we nog doen?

- Ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht (KNGG) (*Lansingerland Beweegt*)
- Communicatiecampagne omtrent gezonde leefstijl (*Gemeente*)
- Interventie groente -9 maanden tot 12 jaar (*JOGG-regisseur*)
- Acties vanuit werknets JOGG Lansingerland realiseren (*JOGG-regisseur*)

(3) Opstaan tegen vallen

Waarom dit thema?

Ouderen die fit zijn en voldoende in beweging blijven hebben minder kans om te vallen. Op dit moment valt 1 op de 3 nog thuiswonende 65-plussers minstens één keer per jaar. Vaak met nare gevolgen als botbreuken, hersenletsel, of andere verwondingen tot gevolg. Een valongeval heeft veel impact op de zelfredzaamheid van ouderen, het langer thuis kunnen wonen en de kwaliteit van leven. Daarnaast zorgt de angst om opnieuw te vallen ervoor dat ouderen bepaalde situaties of activiteiten ontwijken. Dit leidt vaak weer tot eenzaamheid en een slechtere conditie. We zetten in op alle 65-plussers in Lansingerland. Binnen deze leeftijdscategorie focussen we ons op inwoners met een laag valrisico en inwoners met een hoog valrisico.

Ambitie: In 2027 zijn er minder ouderen die vallen.

Doelen:

- ✓ Er is sprake van meer functiebehoud onder ouderen.
- ✓ Ouderen wonen langer zelfstandig.

Facts and figures

In Lansingerland is in 2022 31% van alle 65-plussers gevallen. Niet al deze inwoners hoeven hiervoor naar het ziekenhuis. Wel is duidelijk dat vallen veel voorkomt bij 65-plussers. 5% van de 65-plussers in Lansingerland is bang om te vallen.

Acties

Wat loopt er al?

- Ketenaanpak valpreventie (*Lansingerland Beweegt / Lokale partners*)
- Informatiebijeenkomsten, valanalysestraatje, beweegprogramma's (*Lansingerland Beweegt*)

Wat gaan we nog doen?

- Uitvoeren, versterken en verankeren van de ketenaanpak valpreventie (*Gemeente / Lansingerland Beweegt*)
- Communicatiecampagne omtrent ketenaanpak valpreventie (*Gemeente*)
- Valrisicoanalyses (*Lansingerland Beweegt*)
- Beweegaanbod voor inwoners met een laag valrisico (*Gemeente / Lansingerland Beweegt*)

(4) Bewust over risico's middelengebruik

Waarom dit thema?

Het (overmatig) gebruik van middelen heeft veel nadelige gevolgen, zowel op de korte als op de lange termijn. Nieuwe inzichten uit onderzoeken laten zien dat het gebruik van middelen schadelijker is dan lange tijd werd gedacht. Vooral bij jongeren, van wie de hersenen nog in ontwikkeling zijn, kan gebruik van middelen grote schade opleveren. Dit geldt zowel op het gebied van alcohol, roken als op drugs. Binnen dit thema richten we ons dan ook op onze jonge inwoners (inwoners t/m 23 jaar) en hun ouders.

Ambitie: In 2027 maken minder jongeren (overmatig) gebruik van middelen.

Doelen:

- ✓ Inwoners zijn zich bewust van de gevolgen van (overmatig) gebruik van middelen.
- ✓ We werken integraal aan het verminderen van (overmatig) gebruik van middelen.

Facts en figures

In Lansingerland krijgt 30% van de jongeren die alcohol drinkt alcohol van hun ouders (2023). 22% van de jongeren geeft aan dat (bijna) alle vrienden alcohol drinken.

Zo'n 6% van de jongeren geeft aan dat hij/zij rookt. In Lansingerland geeft 37,2% van de jongeren aan ooit gevapet te hebben. 15% van de jongeren geeft aan wekelijks te vaperen.

Zo'n 8% van de jongeren geeft aan dat hij/zij in de afgelopen vier weken cannabis heeft gebruikt.

Acties

Wat loopt er al?

- Training Open & Alert voor professionals (*Youz/Antes*)
- Jeugdkaartonderzoek (*Bureau Objectief*)
- NIXzonderID campagne horeca (*Bureau Objectief*)
- Consultatiegesprekken (*Youz/Antes*)
- Ouderavonden (*Youz/Antes*)
- EHBDu op festivals (*Youz/Antes*)
- Aandacht voor bewustwording middelengebruik in gesprekken (*Jeugdcoach op School*)
- Online workshops en podcasts (o.a. alcohol, vaperen, roken) (*Jongerenwerk*)
- Individuele begeleiding jongeren (*Jongerenwerk*)

Wat gaan we nog doen?

- NIXzonderID campagne sportverenigingen (*Bureau Objectief / Lansingerland Beweegt*)
- Samenwerking met scholen verstevigen (*Youz/Antes*)
- Escapebus rondom alcohol/middelengebruik (*Jongerenwerk*)
- Communicatiecampagne gericht op bewustwording (*Gemeente*)
- Mogelijkheden verkennen rookvrije sportverenigingen (*Gemeente / Lansingerland Beweegt*)
- Inzetten op bewustwording bij evenementen/ondernemers (*Gemeente / Youz*)

(5) Van jong tot oud vaardig in bewegen

Waarom dit thema?

Sporten en bewegen is minder vanzelfsprekend in het dagelijks leven van kinderen. We zien dit terug in de verminderde motorische vaardigheden van jonge kinderen. Het is, voor de motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling, van belang dat sporten en bewegen als vanzelfsprekend onderdeel van het leven is. Hiervoor is het van belang niet alleen sport- en beweegaanbieders maar ook ouders, consultatiebureaus, scholen en BSO's te betrekken. Daarnaast draagt ook laagdrempelig (buiten) spelen met vriendjes bij aan de ontwikkeling van kinderen. Binnen dit thema ligt de focus op kinderen en jeugdigen t/m 18 jaar en hun ouders. Voorop staat dat kinderen vooral plezier hebben in beweging.

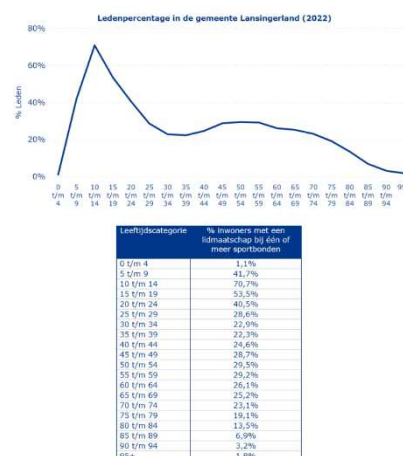
Ambitie: We leggen op jonge leeftijd een basis voor een leven lang sporten en bewegen.

Doelen:

- ✓ Kinderen, jeugdigen en ouders kennen het belang van sporten en bewegen.
- ✓ Kinderen en jeugdigen voldoen aan de landelijke beweegrichtlijnen.
- ✓ Zichtbaar maken en vergroten sport- en beweegaanbod voor kinderen t/m 6 jaar.

Facts en figures

- Afbeelding, KISS rapportage peiljaar 2022 (T24.06290 - pagina 8);
- In de sportparticipatie van Lansingerland zien we een piek bij de kinderen van 8 tot 14 jaar
- 80% van de 4 tot 11-jarigen beweegt dagelijks minimaal een uur intensief

Acties

Wat loopt er al?

- Expositie Lansingerland (*Lansingerland Beweegt*)
- Dans je fit (*Jay's Place*)
- Muziek- en beweegactiviteiten voor ouderen (*Jay's Place*)
- Uitbreiden sport- en beweegaanbod (*Lokale aanbieders / Lansingerland Beweegt*)
- Uitbreiden van aangepast sport- en beweegaanbod (*Lokale aanbieders / Lansingerland Beweegt*)
- Zoekmachine aanbod sporten en bewegen (*Lansingerland Beweegt*)
- Online bewegen (*Jongerenwerk*)
- Aandacht voor stimuleren/begrenzen van sporten in gesprekken (*Jeugdcoach op School*)

Wat gaan we nog doen?

- Schoolsportcommissie (*Lansingerland Beweegt*)
- Clinics op scholen en buiten (*Lansingerland Beweegt*)
- Communicatiecampagne omtrent het belang van sporten en bewegen (*Gemeente*)
- Activiteiten in de openbare ruimte (*Lokale aanbieders / BSO's, scholen*)

(6) Inclusief sporten en bewegen

Waarom dit thema?

In Lansingerland vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Sporten is goed voor iedereen, te beginnen bij de jeugd. Sporten leidt tot gezondheidswinst. Maar sporten zorgt echter voor meer, zoals een goede emotionele ontwikkeling. Het samen winnen of verliezen en daarmee om kunnen gaan. En sporten leidt tot een sterker sociaal netwerk. Niet voor iedere doelgroep is sporten en bewegen vanzelfsprekend, waar dit wel onze ambitie is. Binnen dit thema richten we ons dan ook op de inwoners van Lansingerland die hier ondersteuning bij nodig hebben. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan mensen met een kleinere beurs, senioren/ouderen, asielgerechtigden en mensen met een lichamelijke of (licht) verstandelijke beperking.

Ambitie: Bewegen en sport is toegankelijk voor iedereen.

Doelen:

- ✓ Het sport- en beweegaanbod is gevarieerd en toegankelijk voor alle inwoners.
- ✓ Meer inwoners van Lansingerland voldoen aan de landelijke beweegrichtlijnen.

Facts en figures

- 18% van de 13 t/m 16-jarigen voldoet aan de beweegrichtlijn (2022)
- 51% van onze inwoners van 18 jaar en ouder voldoet aan de beweegrichtlijn (2022)

Acties

Wat loopt er al?

- Sport- en beweegaanbod in kaart brengen *(Lansingerland Beweegt)*
- Jeugd Sport- en Cultuurfonds *(Gemeente / Intermediair)*
- Volwassenen Sport- en Cultuurfonds *(Gemeente / Intermediair)*
- Afstemmen vraag en aanbod van mensen met een beperking *(Regio Haaglanden)*
- Online sporten *(Jongerenwerk)*
- Ondersteuning bij sporten en bewegen *(MEE Rotterdam Rijnmond)*

Wat gaan we nog doen?

- Inzet sport- en cultuurcoördinator *(Lansingerland Beweegt)*
- Sportdag voor kwetsbare inwoners *(Regio Haaglanden)*
- Mogelijkheden creëren andere sportvormen *(Jongerenwerk)*
- Online sporten verbinden met lokale sportaanbieders *(Jongerenwerk)*

(7) Sociaal veilige sport

Waarom dit thema?

Plezier in sport is het fundament voor een leven lang sporten en bewegen. Winnen en verliezen horen bij de sport en dat kan leiden tot spanningen. Dat mag echter nooit ten koste gaan van het plezier van de sporter en het sportende kind. We gaan voor plezier en spreken elkaar aan op ongepast/ongewenst gedrag. Dat vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, trainers, begeleiders en ouders om dit klimaat te creëren/behouden. Een positieve sportcultuur gaat over veiligheid, positief coachen, waarden en normen en een positieve sfeer en cultuur die bij een sport- en beweegaanbieder hangt. Elke aanbieder kent een eigen cultuur, wat vaak ook de kracht van de sport- en beweegaanbieder is. We richten ons binnen dit thema dan ook op (de besturen van) alle sport- en beweegaanbieders in Lansingerland.

Ambitie: Lansingerland kent een positieve sportcultuur waarin iedereen zich welkom en veilig voelt.

Doelen:

- ✓ Plezier, welzijn en ontwikkeling binnen de sport staan centraal.
- ✓ Sport- en beweegaanbieders zijn bewust en actief bezig met het creëren van een sociaal veilig sportklimaat.

Facts en figures

Hier zijn op dit moment geen cijfers van voor onze gemeente.

Acties

Wat loopt er al?

- Inzet van de verenigingsadviseur (*Lansingerland Beweegt*)
- Themabijeenkomsten organiseren (*Lansingerland Beweegt*)
- Doorverwijzen van services van NOC*NSF (*Lansingerland Beweegt*)
- Aandacht voor positiviteit bij online sporten (*Jongerenwerk*)
- Met een maatje de stap richting sport zetten (*VTV, Humanitas, Jong Perspectief*)

Wat gaan we nog doen?

- Gemeentebrede minimale normen en waarden voor de sport opstellen (*Gemeente*)
- Communicatiecampagne gericht op de positieve sportcultuur (*Gemeente*)
- Veiligheidsanalyses uitvoeren bij sportverenigingen (*Lansingerland Beweegt*)
- FC Straat + E-sports (*Jongerenwerk*)
- Barcode / IVA / Sportcode 2.0 (*Antes/Youz*)

(8) Vitale sport- en cultuuraanbieders

Waarom dit thema?

Lansingerland kent over het algemeen goed georganiseerde sport- en cultuuraanbieders, maar er is nog ruimte voor verbetering. We blijven met elkaar investeren in deze aanbieders omdat dat ons ware kapitaal is. Het is belangrijk een stevige sport- en cultuursector te hebben waarin aanbieders kennis en ervaring met elkaar delen en samenwerken. Dat kan alleen als de sport- en cultuuraanbieders organisatorisch en financieel goed georganiseerd zijn. Geen enkele aanbieder is hetzelfde en dus is maatwerk nodig om ervoor te zorgen dat sport- cultuuraanbieders vitaal en toekomstbestendig worden en blijven. Binnen dit thema richten we ons dan ook op alle sport- en cultuuraanbieders in Lansingerland.

Ambitie: Alle sport- en cultuuraanbieders in Lansingerland zijn vitaal.

Doelen:

- ✓ Sport- en cultuuraanbieders zijn organisatorisch en financieel toekomstbestendig.
- ✓ Sport- en cultuuraanbieders zijn vitaal (kwalitatief sterk, veilig en toegankelijk aanbod voor iedereen).

Facts en figures

Hier zijn op dit moment geen cijfers van voor onze gemeente.

Acties

Wat loopt er al?

- Verenigingsadviseur als aanspreekpunt voor sport-, beweeg- en cultuuraanbieders (*Lansingerland Beweegt*)
- Themabijeenkomsten voor sport- en cultuuraanbieders (*Lansingerland Beweegt*)
- Evenementen organiseren om de zichtbaarheid van aanbieders te vergroten (*Gemeente*)
- Ondersteuning sportaanbieders van het Sportakkoord Lansingerland 2.0 (*Gemeente / Lansingerland Beweegt*)

Wat gaan we nog doen?

- Ontwikkelen van een vitaliteitscheck (*Gemeente*)
- Realiseren van een (online) sport- en cultuurloket (*Lansingerland Beweegt*)
- Ondersteunen bij fondsenwerving en subsidieaanvragen (*Lansingerland Beweegt*)
- Jonge vrijwilligers verbinden aan sport- en cultuuraanbieders (*Jongerenwerk / Lansingerland Beweegt*)

Het financiële plaatje

Onze ambitie is helder: we werken toe naar een gezonde generatie in 2040. De komende jaren werken we aan deze ambitie vanuit de in dit werkprogramma beschreven acht thema's. We kunnen dit als gemeente niet alleen. We smeden kansrijke allianties met onze samenwerkingspartners en verstevigen de huidige allianties waar nodig om invulling te geven aan onze ambitie. Als gemeente geven wij met dit werkprogramma kaders mee, onze samenwerkingspartners leveren ieder vanuit hun eigen expertise een bijdrage hieraan.

We zetten op verschillende wijze onze financiële middelen in om uitvoering te geven aan onze ambitie:

1. **Brede SPUK-middelen:** dit zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld door het Rijk om uiting te geven aan de ambitie van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze middelen kunnen we inhoudelijk besteden aan 11-tal onderwerpen. Een groot deel van de inzet van deze middelen draagt bij aan het realiseren van de ambitie van het werkprogramma Vitaliteit. Het betreft hier onder andere aan de middelen die beschikbaar zijn voor terugdringen gezondheidsachterstanden, valpreventie, brede regeling combinatiefuncties en vroegsignalering alcoholpreventie.
2. **Inkoopopdrachten:** zowel de opdracht voor de Combinatiefunctionarissen (*Lansingerland Beweegt*) als die van het Jongerenwerk (*Jongerenwerk Lansingerland*) zijn recent opnieuw ingekocht. Vanuit de beide opdrachten leveren we een bijdrage aan de meeste van de acht thema's uit het werkprogramma Vitaliteit. Zo richt de inzet van de combinatiefunctionarissen zich vooral op de vier thema's die gericht zijn op sport- en cultuur. Jongerenwerk Lansingerland levert hier ook een grote bijdrage aan (ook met haar online werkzaamheden) en zet zich daarnaast in op de thema's 'Mentaal in Balans' en 'Bewust over middelengebruik'. Belangrijk is om op te merken dat beide opdrachten breder zijn dan alleen de thema's uit het werkprogramma Vitaliteit.
3. **Subsidies:** vele samenwerkingspartners ontvangen een subsidie voor de uitvoering van hun diensten in de gemeente. Denk hierbij onder andere aan Humanitas, Youz/Antes, VTV, SportMEE en Welzijn. Al deze partijen zijn betrokken bij de totstandkoming van het werkprogramma Vitaliteit. Zij hebben zelf tijdens de werksessies aangegeven hoe zij een bijdrage leveren aan onze ambitie. In de toekomst bekijken we met onze samenwerkingspartners hoe wij dit nog verder vorm kunnen geven.
4. **Losse opdrachten:** voor een aantal activiteiten gaan we een losse opdracht met een van de partners. Een voorbeeld hiervan is de vriendengroep 'Samen' voor jongeren met een LVB, welke we bekostigen vanuit de NPO-middelen t/m 2025.

Hieronder presenteren we een overzicht van de samenwerkingspartners die actief zijn voor het realiseren van de ambitie van het werkprogramma Vitaliteit en die wij vanuit de gemeente bekostigen. We geven hierbij aan hoeveel de totale opdrachtwaarde voor deze partner is, op welke manier zij gefinancierd worden en op welke thema's zij voornamelijk actief zijn. Hierbij staat voorop dat voor de meeste partners geldt dat zij zich breder inzetten dan alleen op de ambitie en thema's vanuit het werkprogramma Vitaliteit. Het is echter niet mogelijk hier een gedetailleerder beeld van te geven, aangezien de inzet van onze meeste partners inspeelt op de behoefte vanuit de samenleving en deze dus kan veranderen gedurende de looptijd van de opdracht.

Brede SPUK-middelen	Organisatie	Begroting 2024	Begroting 2025 (concept)
Sportakkoord + BRC	Verschillende partijen	€ 200.376,-*/**	€ 145.071,-*
Gezondheidspreventie	Verschillende partijen	€ 589.991,-**	€ 496.428,-

Inkoopopdracht	Organisatie	Begroting 2024	Begroting 2025 (concept)
Combinatiefunctionarissen	Lansingerland Beweegt	€ 517.000,-*	€ 517.000,-*
Jongerenwerk	Jongerenwerk Lansingerland	€ 547.000,-	€ 547.000,-
Jeugdcoach op School	Schoolformaat	€ 900.000,-***	€ 900.000,-***

Subsidieopdracht	Organisatie	Begroting 2024	Begroting 2025 (concept)
Groepsactiviteiten + Thuismaatjes	VTV	€ 37.624,-	€ 41.968,-
Tandem Jeugd	Humanitas	€ 63.748,-	€ 70.834,-
Maatjesprojecten	Jong Perspectief	€ 70.000,-	€ 79.500,-
Verslavingspreventie	Youz/ Antes	€ 15.816,-	€ 20.560,-
Opvoedondersteuning	Avant Sanare	€ 29.854,-	€ 38.070,-
Jeugdsportparticipatie + Sport MEE	MEE Rotterdam Rijnmond	€ 27.720,-	€ 28.649,-

Losse opdrachten	Organisatie	Begroting 2024	Begroting 2025 (concept)
Expeditie Lansingerland	Lansingerland Beweegt	€ 48.000,-	€ 0,-
Urban Sport & Art Event	Sport Heroes	€ 17.000,-	€ 0,-
Vriendenclub 'Samen'	VTV	€ 27.255,-	€ 27.255,-

* Voor de BRC/combinatiefunctionarissen geldt een 60%-40% regeling: vanuit het Gemeentefonds betalen we 60%, vanuit de BRC 40% (SPUK-middelen).

** Dit is inclusief een 20% overheveling vanuit de budgetten van 2023. Overheveling van 2024 naar 2025 is niet meer mogelijk.

*** De totale opdrachtwaarde is € 1.100.000,-. Hiervan wordt € 200.000,- door de schoolbesturen bekostigd.

Financiële plaatje 2025 t/m 2027:

- Brede SPUK-middelen:** niet voor alle onderwerpen zijn de middelen uit de Brede SPUK door het Rijk aangemerkt als structurele middelen. We hebben inzicht in de middelen die beschikbaar zijn tot eind 2026. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het Rijk voornemens is de Brede SPUK per 2026 over te hevelen naar het gemeentefonds incl. een korting van 10% op het totaal aan middelen. Voor 2027 is de financiële situatie nog op dit onderwerp ook voor de structurele middelen nog onzeker. We weten dat er middelen komen, maar niet de hoogte van deze middelen. De middelen bestemd voor 'mentale gezondheid', 'leefomgeving', 'vroegsignalering alcoholproblematiek', 'ketenaanpak overgewicht en obesitas', 'één tegen eenzaamheid', 'kennis- en adviesfunctie GGD' en 'coördinatiekosten regionale aanpak preventie' komen eind 2025 al te vervallen. Dit alles heeft direct invloed op de inzet die we kunnen bekostigen op de thema's uit het werkprogramma Vitaliteit.
- Inkoopopdrachten:** de initiële looptijd van de opdracht van Lansingerland Beweegt en de opdracht van Jongerenwerk Lansingerland behelst de gehele looptijd van dit werkprogramma Vitaliteit. Inzet van beide partijen op het werkprogramma Vitaliteit is hiermee gegarandeerd.
- Subsidies:** hierbij is er een sterke afhankelijkheid van de keuzes van de gemeenteraad met betrekking tot de financiën. De huidige budgetten zijn nodig voor het handhaven van het huidige aanbod en geeft ons de mogelijkheid dit de komende jaren (nog) efficiënter in te zetten.
- Losse opdrachten:** zie de uitleg bij subsidies.

Monitoren en evalueren

Monitoren is onderdeel van de beleidscyclus. Met behulp van monitoring verzamelen wij informatie over de ontwikkelingen binnen het werkprogramma Vitaliteit. Met de monitor houden we bij hoe de ontwikkelingen per thema zich verhouden tot doelstellingen en de verwachte resultaten van dat thema. Doel van monitoring is om inzicht te krijgen in de effectiviteit van onze uitvoering op de thema's binnen het werkprogramma. Het beeld uit de monitoring betreft geen oordeel, maar dient een leereffect. Het helpt ons met bijsturen van de ontwikkelingen binnen het werkprogramma Vitaliteit.

Hoe doen we dit?

Per thema formuleren we doelstellingen en relevante indicatoren. Voor een totaaloverzicht plaatsen we de doelen en indicatoren in één overzicht, het zogenaamde indicatoren overzicht. Dit overzicht geeft inzicht in het verband tussen de diverse thema's. Het overzicht gaat van maatschappelijk doel naar themadoel naar indicator. We monitoren elk half jaar de thema's aan de hand van de doelstellingen en indicatoren met de betrokken maatschappelijke partners. We sturen aan de hand de uitkomsten hiervan bij.

a. We verantwoorden en stellen bij via de reguliere P&C-cyclus

In de jaarrekening rapporteert het College jaarlijks over de inzet en de resultaten van Programma Sociaal Domein (programma 4). Het werkprogramma Vitaliteit is hier onderdeel van. We laten zien wat in het betreffende jaar hebben bereikt, wat we daarvoor hebben gedaan en wat het heeft gekost. Deze rapportage geeft inzicht in de vraag of we het goed doen. Gedurende het jaar stelt het College de inzet bij via de zomerrapportage en slotwijziging.

b. We rapporteren jaarlijks over het werkprogramma in een factsheet bij de Samenlevingsvisie

Het College informeert de raad jaarlijks over de voortgang van de plannen die onder de Samenlevingsvisie hangen. Dat doen we in één document met vier samenhangende factsheets. De inzet per thema op het werkprogramma Vitaliteit zal hieraan toegevoegd worden met een factsheet waarin alle acht thema's aan bod komen. Een factsheet waarin we drie onderdelen opnemen:

- Een twee- of drietal indicatoren per doel met een korte toelichting;
- De voortgang van het plan op doelniveau;
- Een korte vooruitblik naar het volgende jaar.

c. In de zomer van 2026 stellen we een midterm review op voor het werkprogramma Vitaliteit

Halverwege de looptijd van het werkprogramma stellen we een midterm review op. Hierin rapporteren we wat we tot nu toe bereikt hebben aan de hand van het indicatoren overzicht en blikken we vooruit op de verdere looptijd van het werkprogramma Vitaliteit.

d. Na vier jaar stellen we een eindrapportage op over het werkprogramma Vitaliteit

Het werkprogramma Vitaliteit kent een looptijd van vier jaar. Aan het eind van die periode maken we een eindrapportage. Het College rapporteert daarin over de inzet en bereikte resultaten. Deze rapportage geeft inzicht in de vraag of we het goede doen en of het nodig is om de koers bij te stellen. Daarmee leggen we ook de basis voor een nieuw plan over vitaliteit.

Indicatoren overzicht

Mentaal in balans

Prestatie-indicatoren:

- Aantal jongeren dat gebruik maakt van laagdrempelige ondersteuning om mentaal gezond te zijn en te blijven
- Communicatiecampagne voor jongeren en jongvolwassenen gericht op het belang van mentaal gezond zijn en blijven

Effectindicatoren:

- Percentage van de jongeren dat (zeer) vaak stress ervaart (2023: 50%)
- Percentage van de jongeren voelt zich (soms of weleens) eenzaam (2023: 32%)

Gezond in je vel

Prestatie-indicatoren:

- Aantal verenigingen die een gezonde sportkantine hebben (waar de gezonde keuze is)
- Aantal evenementen voor jeugd die de gezonde keuze hebben (gezond eten + flyer)
- Communicatiecampagne; activiteiten voor ouders, voorlichting (aanwezig bij evenementen), buiten spelen, smeren zonnebrand

Effectindicatoren:

- Percentage van de 4 tot 11-jarigen speelt minstens 5 dagen per week buiten (2022: 57%)
- Percentage van de 13 tot 16-jarigen beweegt minimaal een uur per dag (2023: 41%)
- Percentage van de 4 tot 11-jarigen eet minimaal 5 keer per week groenten/fruit (2022: 91%/ 88%)

Opstaan tegen vallen

Prestatie-indicatoren:

- Aantal ouderen dat deelneemt aan beweegactiviteiten
- Aantal ouderen dat deelneemt aan valpreventie
- Aantal ouderen dat deelneemt aan een valrisicoanalyse

Effectindicatoren:

- Percentage ouderen dat valt (2022: 31%)
- Percentage ouderen dat bang is om te vallen (2022: 5%)

Bewust over risico's middelengebruik

Prestatie-indicatoren:

- Aantal evenementen/ondernemers zijn bewust bezig met het verminderen van (overmatig) gebruik van middelen
- Aantal (sport)verenigingen zijn rookvrij
- Communicatiecampagne richting de doelgroep (jongeren + ouders/verzorgers)

Effectindicatoren:

- Percentage van de 13 t/m 16-jarigen maakt (overmatig) gebruik van middelen (2023: 22% alcohol, 6% roken, 15% vpen, 8% cannabis)
- Percentage van de 13 t/m 16-jarigen die de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken (2023: 23%)

Van jong tot oud vaardig in bewegen

Prestatie-indicatoren:

- Aantal verenigingen heeft aanbod voor kinderen tot 6 jaar
- Communicatiecampagne gericht op ouders over het belang van sporten en bewegen
- Communicatiecampagne gericht op jongeren tussen de 12 en 18 gericht op het plezier hebben in sporten en bewegen

Effectindicatoren:

- Percentage van de is lid van een sportvereniging (2021: 79%)
- Percentage van de 13 t/m 16-jarigen voldoet aan de beweegnorm (2021: 18%)

Inclusief sporten en bewegen

Prestatie-indicatoren:

- Aantal verenigingen hebben aangepast sport- of beweegaanbod
- Aantal kwetsbare inwoners die zijn geïnformeerd over het voor deze doelgroep beschikbare sport- en beweegaanbod

Effectindicatoren:

- Percentage van de inwoners voldoet aan de beweegrichtlijn (2020: 55% 18 t/m 64-jarigen, 38% 65+)
- Percentage van de inwoners dat daar recht op heeft, maakt gebruik van sportaanbod via het Jeugd- en/of Volwassen Sport- en Cultuurfonds (n.n.b.)

Sociaal veilige sport

Prestatie-indicatoren:

- Aantal sport- en beweegaanbieders dat een vertrouwenspersoon heeft
- Aantal sport- en beweegaanbieders dat gebruik maakt van de VOG-regeling
- Communicatiecampagne onder sport- en beweegaanbieders gericht op bewustwording van het belang van een positieve sportcultuur

Effectindicatoren:

- Vooralsnog geen effectindicatoren gevonden

Vitale verenigingen

Prestatie-indicatoren:

- Aantal verenigingen hebben een vitaliteitscheck gedaan
- Aantal verenigingen hebben een plan gemaakt om toekomstbestendig + vitaal te worden
- Aantal verenigingen zijn gesproken over hun vitaliteit
- Aantal verenigingen dat ondersteund wordt door een verenigingsadviseur/combinatiefunctionaris om toekomstbestendig en vitaal te worden

Effectindicatoren:

- Percentage van de verenigingen zijn financieel gezond (n.n.b.)
- Percentage van de verenigingen zijn organisatorisch op orde (n.n.b.)

Bijlagenboekje

Trends, kansen en uitdagingen

Trends

De samenleving is voortdurend aan verandering onderhevig. Deze veranderingen worden veroorzaakt door verschillende factoren waaronder economische veranderingen, technologische ontwikkelingen (o.a. de snelle digitalisering), demografische verschuivingen, culturele trends en politieke gebeurtenissen. De wereld stopt ook de komende jaren niet met veranderen. Al deze ontwikkelingen hebben invloed op de vitaliteit van individuen en daarmee ook op de inwoners van Lansingerland. Hieronder beschrijven we een aantal trends en ontwikkelingen die voor het werkprogramma Vitaliteit en de keuzes die we daarbinnen gemaakt hebben voor de thema's van belang zijn. Deze trends en ontwikkelingen zijn niet uitputtend, maar worden aangevuld door hetgeen beschreven in de Samenlevingsvisie. Daarnaast sluiten we aan bij de uitgangspuntennotities en beleidsplannen voor Jeugd (Kansrijk Opgroeien) en Ouderen (Vitaal en waardig ouder worden).

Complexiteit zorgvragen neemt toe

Het aantal ouderen neemt toe en er komen steeds meer oude ouderen (80+). Zorgverleners zien zorgvragen van cliënten veranderen bij deze groep. Zo zijn er steeds meer ouderen met complexe zorgvragen en is er een toename van het aantal domeinoverstijgende zorgvragen. De verwachting is ook dat de complexiteit van de zorgvragen de komende jaren alleen maar zal toenemen. De zorg heeft te kampen met oplopende kosten en personeelsgebrek. Dit geeft zorgen voor de periode waarin de vitaliteit van de huidige grote groep ouderen afneemt en de behoefte aan hulp toeneemt.

In de uitgangspuntennota 'Vitaal en waardig ouder worden' maken we dan ook keuzes om de uitvoering van onze zorgtaken voor ouderen ook op de lange termijn uitvoerbaar en betaalbaar te houden. We willen hulp (maatwerk) inzetten waar dit echt nodig is voor onze inwoners. Dat betekent dat we steviger investeren in de sociale basis en de samenleving voor de brede groep ouderen die nog veel in hun mars hebben, die in staat zijn regie te hebben en te houden over hun eigen leven en die (nog) goed uit de voeten kunnen met een alternatief aanbod.

Toenemende druk op de mentale gezondheid

De mentale gezondheid van jongeren in ons land verslechtert. Verschillende actuele gezondheidsmonitors van de GGD laten zien dat de mentale gezondheid van jongeren fors onder druk staat. Studie, het gebruik van social media, een snel veranderende maatschappij en zorgen over de toekomst worden genoemd als oorzaken. Waar er wellicht niet altijd een directe relatie te leggen valt tussen deze oorzaken en de druk op de mentale gezondheid, is deze er indirect wel. Zo leidt een toename in intensief gebruik van social media op lange termijn voor sommige jongeren tot een toename in problematisch gebruik van sociale media. Dit zorgt vervolgens op haar beurt voor een stijging in mentale problemen.

Mede door het relatief hoge aantal jongeren wat we hebben in de gemeente Lansingerland is het zaak hier prioriteit aan te geven. Verschillende actuele gezondheidsmonitors van de GGD laten zien dat jeugdigen in Lansingerland psychische klachten ervaren zoals eenzaamheid, stress, depressieve gevoelens en (faal)angst. Eenzaamheid is hierbij het meest prominent aanwezig. Veel jeugdigen geven aan zich gestrest te voelen door school en huiswerk. Er is landelijk, en daarmee ook in Lansingerland, een duidelijke link te zien tussen mentale gezondheid en de Coronapandemie.

Verminderde motorische vaardigheden

Het is een landelijke trend dat kinderen steeds minder bewegen en dat de motorische vaardigheden van kinderen achteruitgaan. Sporten en bewegen is minder vanzelfsprekend in het dagelijks leven van kinderen en elektronische apparaten winnen het van het klassieke buitenspelen. Dit resulteert erin dat bijna 1 op de 5 kinderen zich motorisch niet goed ontwikkelt. Onderzoek laat zien dat kinderen minder lenig zijn, minder kracht hebben en minder balanceervaardigheden hebben. Ook draagt hieraan bij dat de omgeving niet altijd optimaal is om in te beweging. Zowel de verstedelijking als de digitalisering hebben negatieve invloed op het beweeggedrag van kinderen.

Vanuit meerdere invalshoeken werken we in Lansingerland met elkaar aan het verbeteren van de motorische vaardigheden van onze jongste inwoners en daarmee aan een leven lang sporten en bewegen voor iedereen. In het plan 'Beweegvriendelijke Openbare Ruimte' hebben we aandacht voor de fysieke randvoorwaarden om deze laagdrempelige vorm van sporten en bewegen mogelijk te maken. Hierin willen we passende speel- en beweegvoorzieningen dichtbij onze inwoners realiseren, door in onze buurten en wijken beweegzones in te richten voor de verschillende doelgroepen. Dit stimuleert ouders en daarmee hun kinderen om sporten en bewegen weer meer onderdeel te laten zijn van het dagelijks leven.

Kansen en uitdagingen

Bij de uitvoering van het werkprogramma Vitaliteit komen er een aantal uitdagingen, maar zeker ook mooie kansen om de hoek kijken. Onderstaande uitdagingen en kansen zijn geformuleerd in samenwerking met onze maatschappelijke partners.

Uitdagingen:

- **Bereiken van de doelgroep:** de stap naar ondersteuning is moeilijk wanneer we de doelgroep niet in beeld hebben en/of niet kunnen bereiken. Inzetten op vroegtijdig signaleren en het bundelen van de kennis van onze samenwerkingspartners zal bijdragen aan het bereiken van de juiste doelgroep.
- **De online wereld:** een groot aantal (met name) jongeren is veelal online te vinden. De ontwikkelingen gaan digitaal zo snel dat dit voor zowel gemeente als voor onze samenwerkingspartners niet altijd bij te houden is. Wel heeft de online wereld een grote invloed op de mentale en fysieke gezondheid van (met name) jongeren. Met de inzet van online jongerenwerk en het opzoeken van jongeren in de eigen leefwereld proberen we hier grip op te houden.
- **Privacywetgeving:** maatschappelijke- en zorgpartners hebben bij het werken met mensen te maken met de privacywetgeving (AVG). In de praktijk maakt dit de ondersteuning van onze inwoners soms uitdagend. Door goed met elkaar samen te blijven werken en de lijnen kort te houden proberen we, met inachtneming van de AVG, de juiste ondersteuning te bieden voor onze inwoners.

Kansen:

- **Inwonersparticipatie:** het is van belang dat we de doelgroep betrekken bij het opstellen en uitvoeren van onze aanpak. De doelgroep weet (vaak) heel goed wat zij nodig hebben en wat werkt. Daarnaast draagt dit bij aan het creëren van draagvlak voor de acties/programma's die we uitzetten.
- **Signalering:** door vroegtijdig met elkaar te signaleren (ook op plekken waar dat niet expliciet de taak is) en aan de slag te gaan, kunnen we onze inwoners eerder ondersteunen. Hoe eerder we betrokken zijn, hoe groter onze impact is en hoe sneller we richting een vitaal en gezond Lansingerland gaan.
- **Gezamenlijke doelen:** door keuzes te maken (als gemeente) en samen met maatschappelijke partners te focussen op dezelfde thema's, hoe doelgerichter we werken. We bundelen hierbij onze krachten en maken zo in kortere tijd meer impact bij de doelgroep.

Begrippenlijst

Gezondheid	Gezondheid gaat over het lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn van de mens (WHO, 1948). Het gaat hier om meer dan alleen de afwezigheid van lichamelijk letsel of ziekten.
Jeugdigen	Inwoners tot en met 18 jaar worden in dit werkprogramma ‘jeugdigen’ genoemd.
Jongeren	Inwoners van 12 tot en met 23 jaar worden in dit werkprogramma ‘jongeren’ genoemd.
Kinderen	Inwoners tot en met 12 jaar worden in dit werkprogramma ‘kinderen’ genoemd.
Positieve gezondheid	Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies. Met die bredere benadering draag je bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren.
Vitaliteit	Vitaliteit betekent letterlijk levenskracht. Hierbij staat centraal hoe mensen emotioneel, fysiek en mentaal in het leven staan.

Vitaliteit en gezondheid

Gezondheid gaat over het lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn van de mens (WHO, 1948). Het gaat hier om meer dan alleen de afwezigheid van lichamelijk letsel of ziekten. Vitaliteit betekent letterlijk ‘levenskracht’. Hierbij staat centraal hoe mensen emotioneel, fysiek en mentaal in het leven staan. Als je vitaal bent, heb je voldoende energie, wilskracht en lichamelijke kracht om goed voor jezelf te zorgen en plezier uit het leven te halen. Je hebt veerkracht om uitdagingen in het leven aan te gaan. Vitaliteit en gezond zijn gaan daarom ook hand in hand. In dit werkprogramma worden dan ook beide begrippen gebruikt. Door goede voeding, regelmatig (buiten) te bewegen en een fijn sociaal leven blijf je gezond en zit je lekker in je vel. Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners vitaal en gezond zijn en blijven. Sommige mensen hebben hierbij wat steun nodig; om vitaal te blijven óf om dit weer te worden. Zodat onze inwoners zoveel mogelijk de eigen regie kunnen voeren over hun leven. En actief meedoen aan de samenleving.

Het creatieproces in beeld

Tijdslijn:

- November 2022: Motie ‘M2022-038 Samen stappen zetten naar een gezonder Lansingerland’
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) (januari 2023)
- Samenlevingsvisie (februari 2023)
- Herijking Sportakkoord (juni 2023)

Met de herijking van het (lokale) Sportakkoord en de komst van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de daarbij behorende Brede SPUK-middelen is er in 2023 voor gekozen om beide ontwikkelingen samen te voegen tot een werkprogramma Vitaliteit. Dit is een verdere uitwerking van het thema ‘Gezondheid’ vanuit de Samenlevingsvisie. Zo sluiten we zo dicht mogelijk aan bij de landelijke ontwikkelingen en onze gemeentelijke ambities.

Tijdslijn:

- Beeldvormende avond met Commissie Samenleving werkprogramma Vitaliteit (juni 2023)
- Werksessie 1 met samenwerkingspartners werkprogramma Vitaliteit (oktober 2023)
- Vaststellen thema’s werkprogramma Vitaliteit (januari 2024)
- Werksessie 2 met samenwerkingspartners werkprogramma Vitaliteit (september 2024)
- Concept Werkprogramma Commissie Samenleving (november 2024)
- Definitief vaststellen werkprogramma Vitaliteit (december 2024)

Relatie tot andere programma's

Samenlevingsvisie

De Samenlevingsvisie is de visie op hoe de gemeente Lansingerland bijdraagt aan een krachtige, vitale Lansingerlandse samenleving. Het functioneert als een kompas en afwegingskader. Aan de hand van vier leidende thema's en de daarbij behorende leidende principes maken we als gemeente uitlegbare keuzes waar we aan bijdragen en welke rol we daar als gemeente in nemen. De leidende thema's zijn bestaanszekerheid, gezondheid, kansengelijkheid en leefbaarheid en veiligheid.

Het werkprogramma Vitaliteit is een concretiseringsslag op de Samenlevingsvisie. Hiermee werken we het leidende thema *gezondheid* verder uit. Binnen het werkprogramma Vitaliteit richten we ons op het bevorderen van een gezonde levensstijl, dragen we bij aan mentale veerkracht en bevorderen we netwerkkracht. In de uitgangspunten van het werkprogramma sluiten we ook aan bij leidende principes. We kiezen bewust voor een ongelijke aanpak: gelijke kansen vragen om een ongelijke aanpak om verschillen tussen onze inwoners te verkleinen.

Uitgangspuntennota Kansrijk Opgroeien

De uitgangspuntennotitie Kansrijk Opgroeien is een tussenproduct om uiteindelijk te kunnen komen tot het Beleidsplan Kansrijk opgroeien. In de uitgangspuntennotitie zijn de eerste inhoudelijke afwegingen en keuzes in de vorm van uitgangspunten beschreven. In de uitgangspuntennota ligt de aandacht op het versterken en uitbreiden van de sociale basis (deze wordt groter). Door deze beweging vindt er een verschuiving plaats naar een samenleving die meer aan zet zal zijn.

Uitgangspunten

1. Jeugdigen groeien kansrijk op in hun eigen sociale omgeving;
2. Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor het grootbrengen van hun kinderen;
3. Jeugdigen en gezinnen pakken (hulp)vragen gezamenlijk en binnen hun eigen sociale netwerk op;
4. Jeugdigen en gezinnen kunnen met hulpvragen terecht bij laagdrempelige voorzieningen;
5. Jeugdigen krijgen jeugdhulp wanneer ze dit echt nodig hebben.

In dit werkprogramma sluiten we aan bij de uitgangspunten *'Jeugdigen groeien kansrijk op in hun eigen sociale omgeving'*, *'Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor het grootbrengen van hun kinderen'* en *'jeugdigen en gezinnen kunnen met hulpvragen terecht bij laagdrempelige voorzieningen'*. Het gaat er enerzijds om dat er binnen de gemeente voldoende aanbod is voor jongeren om kansrijk op te groeien. Hier zetten we op in door een gezonde(re) leefomgeving te creëren, waarin ruimte is voor beweging, cultuur en de gezonde keuze. Anderzijds werken we aan bewustwording. Niet alleen onder de doelgroep, maar ook door het betrekken van ouders/verzorgers hierbij. Daarnaast zorgen we voor laagdrempelige voorzieningen voor onze jonge inwoners (en hun gezin) die op het gebied van vitaliteit een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Uitgangspuntennota Vitaal en Waardig Ouder worden

De uitgangspuntennota Vitaal en Waardig Ouder worden is een opstap richting het Beleidsplan Vitaal en waardig ouder worden in Lansingerland. In de uitgangspuntennota zijn inhoudelijke standpunten geformuleerd passend bij de ontwikkelingen in onze gemeente. De toenemende vergrijzing en de krapte op de arbeidsmarkt zorgen ervoor dat het een steeds grotere uitdaging is om de kwaliteit en continuïteit van de zorg te behouden.

Uitgangspunten

1. De bomen groeien niet langer tot in de hemel;
2. We hebben de 67-plusser nodig in de samenleving;
3. We stimuleren 67-plussers te investeren in hun eigen leven;
4. We stimuleren ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.

In dit werkprogramma sluiten we aan bij het uitgangspunt *‘We stimuleren 67-plussers te investeren in hun eigen leven’*. Hierbij gaat het om het stimuleren van het vergoten van de vitaliteit van de 67-plussers, de eigen verantwoordelijkheid en autonomie om zich goed voor te bereiden op het ouder worden. Binnen het werkprogramma Vitaliteit sluit het thema *‘Opstaan tegen vallen’* hier naadloos op aan. We investeren in de vitaliteit van ouderen en zetten in op het voorkomen van vallen.

Integrale plan van aanpak GALA SPUK

In 2023 hebben we een integraal aanpak ingediend voor de SPUK gelden, horend bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het GALA richt zich hoofdzakelijk op het bouwen aan een fundament voor een gerichte aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis, waarin een gezonde samenleving centraal staat. De hoofdambitie uit het GALA is dezelfde ambitie als wij neergelegd hebben voor het werkprogramma Vitaliteit: een gezonde generatie in 2040. In het integrale plan van aanpak zijn plannen geformuleerd voor onder andere Sportakkoord, valpreventie, terugdringen gezondheidsachterstanden en mentale gezondheid. De beschikbare middelen vanuit het Rijk maken het mogelijk om in Lansingerland een extra impuls te geven op de acht thema's uit het werkprogramma Vitaliteit.

(Regionaal) Integraal Zorgakkoord

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) richt zich in hoofdzaak op de houdbaarheid van het zorgstelsel, met als invalshoek de Zorgverzekeringswet. Lansingerland valt onder de WSD-regio. Hierin trekken we op met de gemeenten Maassluis, Vlaarding, Schiedam, Westland, Pijnacker-Nootdorp, Delft en Midden Delfland. Ook zijn er rond de 40 zorgpartijen aangesloten bij het RIGA. Samen zetten zij in op een omgeving waarin de inwoner prettig en gezond kan leven, waarin de verschillende domeinen elkaar versterken en waar zorg en ondersteuning toegankelijk en beschikbaar zijn wanneer nodig. Hierin zijn de programmalijnen Gezond Leven, Acute Zorg, Ouderen, Inwoners in een kwetsbare situatie en Digitale transformatie. Met het werkprogramma Vitaliteit sluiten we sterk aan bij de programmalijnen Gezond Leven en Ouderen.

Omgevingsvisie 1.0

In de Omgevingsvisie beschrijven we wat voor een gemeente we in de toekomst willen zijn. De Omgevingsvisie schets de gewenste ontwikkelingen voor thema's als wonen, werken, recreëren, natuur, duurzaamheid, mobiliteit, cultuurhistorie, ruimtelijke kwaliteit en gezondheid. In 2040 is Lansingerland, nog meer dan nu, verbonden, vindingrijk en gezond. De visie gebaseerd op drie pijlers:

- Verbonden in de Metropool
- Vindingrijk en ondernemend
- Gezond samen leven

Het uitgangspunt *‘gezond samen leven’* sluit aan bij het werkprogramma Vitaliteit. Er wordt ingezet op een leefomgeving die gezond voor je is en waar je gezond in kan zijn. Dit betekent schone lucht en een groene omgeving, maar ook een omgeving die een actieve leefstijl bevordert. Een gezonde omgeving zet aan tot gezond gedrag. We willen dat Lansingerland actiever, fitter en sterker wordt. Daarom wordt de openbare

ruimte het grootste sportpark van onze gemeente, met veel speel- en beweegruimte voor jong en oud in de woonwijken zelf. Daarnaast helpen we scholen met goede sportaccommodaties om beweging op school te stimuleren. Dit sluit onder andere aan bij de thema's Gezond in je Vel, van jong tot oud vaardig in bewegen en vitale sportaanbieders.

Andere stukken met een link met vitaliteit

Lansingerland heeft veel stukken waar vitaliteit (indirect) onderdeel van uitmaakt en welke stukken direct of indirect een link hebben met het werkprogramma Vitaliteit. Denk aan het Accommodatieplan Sport 2021-2030, de Cultuurnota 'Bruisen, Binden, Boeien', de Groenstructuur Lansingerland 2016-2026 Module A, het (nog niet vastgestelde) plan 'Beweegvriendelijke openbare ruimte Lansingerland', het plan 'Samen aan zet', 'Samen verantwoord aan de slag', het College werkprogramma voor de periode 2022-2026, de Sportvisie 'Scoren met sport' en het 'Integraal Veiligheidsbeleid'. Deze opsomming is niet uitputtend, maar laat zien dat vitaliteit in vele programma's van de gemeente een plek heeft.

Samenwerkingspartners

De ambities en doelstellingen vanuit het werkprogramma Vitaliteit bereiken we niet alleen. Hiervoor werken we samen met een groot scala aan samenwerkingspartners vanuit de gemeente. In onderstaande tabel geven we schematisch weer met welke samenwerkingspartners we aan welke thema's werken. Het betreft hierbij de thema's waarbij ze direct betrokken zijn. De indirecte betrokkenheid van onze partners reikt vaak verder.

Organisatie	Thema	1	2	3	4	5	6	7	8
2Diabeat			✓						
Apothekers		✓	✓						
Avant Sanare		✓	✓						
Bibliotheek Oostland		✓							
BSO's		✓	✓		✓	✓			
Bureau Objectief					✓				
CJG Rijnmond			✓		✓	✓			
Dementieketen Lansingerland				✓					
Ergotherapeuten			✓	✓					
Fysiotherapeuten			✓	✓					
Huisartsen / POH		✓	✓	✓	✓	✓			
Humanitas		✓	✓					✓	
Jay's Place			✓			✓			
JICTT MediaWijs		✓	✓					✓	
Jong Perspectief		✓	✓					✓	
Jongerenwerk Lansingerland		✓	✓		✓	✓	✓		
Kwadraad		✓	✓						
Lansingerland Beweegt			✓	✓		✓	✓	✓	✓
Lokale cultuuraanbieders		✓	✓			✓	✓	✓	✓
Lokale sportaanbieders		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
MEE Rotterdam Rijnmond							✓		
Scholen (PO + VO)		✓	✓		✓	✓			
Schoolformaat		✓	✓		✓	✓			
Sport Heroes									✓
VTV		✓	✓					✓	
Welzijn Lansingerland				✓		✓			
Youz/Antes		✓	✓		✓				